

УДК 330.341.1:330.322(477)
DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.209.98-103>

Корнієнко О.П.
кандидат економічних наук
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Korniienko Oksana
PhD in Economic Sc.
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
<https://orcid.org/0000-0002-9269-6900>

ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ ЯК КАТАЛІЗАТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У статті досліджено роль венчурного капіталу як ключового каталізатора інноваційного розвитку національної економіки України в умовах глобальної трансформації, цифровізації та воєнних викликів. Обґрунтовано, що в сучасній економіці знань венчурний капітал виступає не лише джерелом фінансових ресурсів для високоризикових інноваційних проєктів, а й важливим інструментом передачі управлінської експертизи, формування підприємницьких компетенцій. Проаналізовано сучасний стан венчурного ринку України, визначено його галузеві пріоритети з акцентом на IT-сектор, цифрові сервіси та високотехнологічні напрями. Запропоновано розширену модель інноваційної екосистеми України, що відображає багаторівневу взаємодію держави, бізнесу, науково-освітнього сектору, венчурного капіталу та міжнародних партнерів. Визначено перспективні напрями розвитку венчурного фінансування, серед яких створення публічно-приватних венчурних фондів, розвиток корпоративного венчурного інвестування та інтеграція венчурного капіталу у програми післявоєнного відновлення.

Ключові слова: венчурний капітал, інновації, стартапи, інноваційна екосистема, інвестиції, Україна.

VENTURE CAPITAL AS A CATALYST FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article examines the role of venture capital as a key catalyst for the innovative development of Ukraine's national economy under conditions of global economic transformation, rapid digitalization, and the challenges caused by war. It is substantiated that in the modern knowledge-based economy venture capital functions not only as a source of financial resources for high-risk innovative projects, but also as an effective mechanism for transferring managerial expertise, fostering entrepreneurial skills, accelerating commercialization of innovations, and integrating startups into global value chains and international innovation networks.

The current state of the Ukrainian venture capital market is analyzed, with particular attention paid to its sectoral structure and dominant focus on information technologies, digital services, fintech, and other high-tech industries. The study summarizes the experience of key elements of the innovation infrastructure, including business incubators, accelerators, and innovation clusters, and assesses their role in supporting startup growth and scaling.

An expanded model of Ukraine's innovation ecosystem is proposed, reflecting the multilevel interaction between the state, business and startups, the research and higher education sector, venture capital, corporate investors, and international donors. The article identifies strategic directions for the further development of venture capital in Ukraine, including the establishment of public-private venture funds, the expansion of corporate venture capital, the promotion of impact investing with measurable social and environmental effects, the use of digital platforms for crowd-venture financing, and the integration of venture financing into post-war recovery and reconstruction programs. It is argued that the implementation of these approaches will strengthen the resilience of the national innovation ecosystem, stimulate technological modernization, enhance investment attractiveness, and support sustainable, long-term economic growth of Ukraine in the post-war period.

Keywords: venture capital, innovations, startups, innovation ecosystem, investments, Ukraine.

JEL classification: G24, O31, O32, O38.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується домінуванням економіки знань, де інновації, технології та людський капітал виступають визначальними чинниками

конкурентоспроможності країн. Швидкі темпи цифровізації, розвиток штучного інтелекту, біотехнологій, фінтеху та «зеленої» економіки формують нові вимоги до національних інноваційних систем.

ISSN друкованої версії: 2224-6282
ISSN електронної версії: 2224-6290
© Корнієнко О.П., 2026

В Україні інноваційний потенціал залишається значним, однак його реалізація стримується обмеженим доступом до фінансових ресурсів, недостатньою інтеграцією науки і бізнесу, високими ризиками для інвесторів та інституційною нестабільністю. У цих умовах особливої актуальності набуває венчурний капітал як форма фінансування високоризикових, але перспективних інноваційних проєктів на ранніх стадіях їх розвитку.

Венчурний капітал не лише забезпечує фінансові ресурси, а й сприяє передачі управлінського досвіду, розвитку підприємницьких навичок, інтеграції стартапів у глобальні ринки. Саме тому дослідження його ролі в інноваційному розвитку України є важливим як з наукової, так і з практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика венчурного капіталу широко представлена у працях зарубіжних науковців. Зокрема, Дж. Тіроль досліджував роль фінансових ринків у стимулюванні інновацій [1], П. Гомперс та Дж. Лернер проаналізували вплив венчурного капіталу на зростання високотехнологічних компаній [2]. Й. Шумпетер у своїй теорії економічного розвитку підкреслював значення інновацій та підприємництва як рушійних сил економічного зростання [3].

Серед сучасних зарубіжних досліджень варто відзначити аналітичні звіти OECD та Світового банку, де венчурний капітал розглядається як ключовий елемент національних інноваційних екосистем [4]. У цих працях доведено кореляцію між рівнем розвитку венчурної інфраструктури та темпами технологічного прогресу.

Вітчизняні науковці також приділяють увагу цій тематиці. Так, В. Геєць досліджує інституційні передумови інноваційного розвитку економіки України [5]. Л. Федулова аналізувала проблеми формування інноваційної екосистеми та роль інвестиційних механізмів у її розвитку [6]. Питання венчурного фінансування стартапів в Україні розглядалися у працях І. Брітченка, Н. Краснокутської, а також у прикладних дослідженнях Української асоціації венчурного та приватного капіталу (UVCA) [7].

Аналітичні матеріали UNIT.City, ICU, а також звіти міжнародних консалтингових компаній свідчать про поступове зростання венчурної активності в Україні, особливо у сфері IT та цифрових сервісів [8].

Незважаючи на наявність значної кількості наукових досліджень, присвячених венчурному капіталу та інноваційному розвитку, у вітчизняній науковій літературі залишається недостатньо розкритим питання системної ролі венчурного капіталу саме в умовах української економіки, що функціонує в середовищі високих інституційних ризиків, обмеженого доступу до фінансових ресурсів та воєнних викликів. Більшість існуючих робіт або мають загальнотеоретичний характер, або зосереджуються на окремих аспектах венчурного фінансування (IT-сектор, стартапи), не формуючи цілісного бачення механізмів впливу венчурного

капіталу на інноваційний розвиток національної економіки.

Водночас невирішеною проблемою залишається недостатня наукова визначеність інституційних умов функціонування венчурного ринку в Україні, бар'єрів залучення венчурних інвестицій та можливостей адаптації міжнародного досвіду до національних реалій.

Метою статті є комплексне дослідження ролі венчурного капіталу у стимулюванні інноваційного розвитку в Україні.

Методи дослідження. У процесі дослідження було застосовано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання економічних явищ. Методи аналізу та синтезу використано для узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності венчурного капіталу та його ролі в інноваційному розвитку економіки. Порівняльний аналіз застосовано для зіставлення міжнародного досвіду функціонування венчурного ринку з вітчизняними реаліями. Системний та структурно-функціональний підходи використано для дослідження взаємозв'язків між венчурним капіталом, інноваційною екосистемою та економічним розвитком України. Метод економіко-статистичного аналізу дозволив оцінити динаміку венчурної активності та інвестицій у високотехнологічні сектори економіки. Метод узагальнення та наукової абстракції застосовано для формування висновків і визначення напрямів підвищення ефективності використання венчурного капіталу в умовах трансформації національної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. Венчурний капітал - це форма інвестування, що передбачає вкладення коштів у молоді, інноваційні компанії з високим рівнем ризику та потенціалом швидкого зростання.

В Україні венчурний ринок перебуває на стадії становлення. Найбільш розвиненим є сектор IT, що зумовлено високою якістю людського капіталу та орієнтацією на глобальні ринки. Успішними прикладами українських стартапів з венчурною підтримкою є Grammarly, GitLab, Reface, People.ai. Важливу роль у розвитку венчурної екосистеми відіграють бізнес-інкубатори, акселератори та кластери, зокрема UNIT.City, iHUB, Lviv IT Cluster.

Останніми роками в Україні спостерігається активізація державної політики у сфері інновацій. Запровадження правового режиму Diia.City створило більш сприятливі умови для IT-компаній та стартапів. Водночас участь у програмах Horizon Europe відкриває доступ до грантового та венчурного фінансування з боку ЄС [9].

За даними UkraineInvest, українська стартап-екосистема вже оцінюється приблизно у €23,3 млрд і налічує понад 2 600 стартапів станом на початок 2024 р. Це значно більше, ніж кілька років тому, і Україна повернулася в десятку найактивніших технологічних екосистем Східної Європи [9].

У 2024–2025 рр. українські стартапи продовжували залучати значні кошти (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка венчурних інвестицій і ключові угоди за 2024-2025 рр.

Показник	Значення	Коментар
Загальний обсяг венчурних інвестицій у 2025	\$526 млн	Лідерами стали FinTech, Defense Tech, AI, HealthTech тощо, де найбільша угода - Carmoola (\$405 млн).
Топ-10 угод 2024 (сукупно)	€286 млн	За даними The Recursive - ключові раунди венчурного фінансування.
Кількість стартапів	2,600+	Станом на 2024 рік загальна кількість активних технологічних стартапів.
Українські unicorn-компанії	6	Наприклад, Creatio з інвестицією \$200 млн у 2024.

Джерело: сформовано автором на основі [6-9].

Ці дані свідчать про стабільне залучення інвестицій навіть в умовах війни та економічної нестабільності, а також формування кластерів венчурних гравців та стартапів.

Diiia.City - це спеціальний правовий режим для IT-компаній та стартапів, створений для стимулювання інновацій через податкові пільги та спрощені умови ведення бізнесу. Понад 760 компаній-резидентів приєдналися до Diiia.City станом на кінець 2023 р. Програма пропонує сукупні податкові стимули, зокрема низький податок на доходи та податкові преференції для венчурних інвестицій [9].

Diiia.City Invest - нова ініціатива, що дозволить створювати VC-фонди за 1 тиждень (замість поточних 6 місяців), потенційно до 10 нових фондів до €20 млн кожен для інвестицій у resident-компанії. Ці зміни роблять Україну більш привабливою для інвесторів і сприяють розвитку власної венчурної інфраструктури, що, у свою чергу, стимулює зростання інноваційних проєктів.

Важливим елементом державної політики є участь українських наукових та інноваційних організацій у Horizon Europe - масштабній програмі ЄС з підтримки досліджень та інновацій (табл. 2) [9].

Таблиця 2

Статистика участі (станом на липень 2024)

Показник	Значення	Примітки
Подано заявок	1 406	Близько 0.38% всіх заявок Horizon Europe.
Підписано грантових угод	159	Україна - 1.37% усіх підписаних у програмі.
Отримане фінансування	€46.41 млн	0.11% загального бюджету Horizon Europe.
Учасники проєктів	165 організацій	Україна 7-ма серед 18 асоційованих країн.

Джерело: сформовано автором на основі [6-9].

Участь у програмі дає українським підприємцям, університетам і дослідникам можливість: доступу до міжнародних грантів, ланцюгів створення цінності та партнерських мереж, участі у проєктах із високотехнологічними тематиками (зелена енергетика, цифрові технології тощо), зміцнення наукової та інноваційної бази на міжнародному рівні.

На основі даних, наведених у табл. 3, можна

зробити висновок, що інноваційна екосистема України, попри складні макроекономічні та безпекові умови, демонструє стійку динаміку розвитку та зростаючу привабливість для венчурного капіталу. Значний обсяг екосистеми стартапів (понад €23 млрд) і стабільна кількість активних стартапів свідчать про наявність сформованого інноваційного середовища з високим підприємницьким потенціалом.

Таблиця 3

Ключові показники інноваційного розвитку та венчурних інвестицій

Категорія	Показник	Рік	Значення	Джерело
Екосистема стартапів	Startup ecosystem size	2024	~€23.3 млрд	eu4innovationeast.eu
	Number of startups	2024	~2 600+	eu4innovationeast.eu
Венчурні інвестиції	Total VC funding	2025	~\$526 млн	inventure.com.ua
	Top rounds	2024	~€286 млн	TheRecursive.com
Diiia.City	Resident companies	2023	>760	AIN.ua
	VC fund creation speed	2025	~1 тиждень	AIN.ua
Horizon Europe	Applications submitted	2024	~1 406	horizon-europe.org.ua
	Signed grants	2024	159	horizon-europe.org.ua
	Funding received	2024	€46.41 млн	horizon-europe.org.ua

Джерело: сформовано автором на основі [6-9].

Окремої уваги заслуговує роль спеціальних інституційних режимів, зокрема Diiia.City, який створює сприятливі регуляторні умови для розвитку венчурного ринку, пришвидшуючи процеси створення венчурних фондів та залучення капіталу. Паралельно участь

України у програмі Horizon Europe засвідчує поступову інтеграцію національної інноваційної системи до європейського дослідницького та інноваційного простору, що сприяє диверсифікації джерел фінансування, підвищенню якості інноваційних проєктів та

зростанню міжнародної кооперації між бізнесом, наукою і державою.

Таким чином, результати, відображені у табл. 3, підтверджують системний характер розвитку венчурного фінансування в Україні та його тісний зв'язок із державною політикою, підприємницьким середовищем і міжнародними програмами підтримки інновацій. У цьому контексті актуалізується потреба в узагальненні ролей та функцій ключових стейкхолдерів інноваційного процесу.

З метою систематизації ролей та взаємозв'язків ключових учасників інноваційного розвитку, а також для наочного відображення механізмів формування та

функціонування венчурного фінансування в Україні, у статті запропоновано модель взаємодії держави, бізнесу та венчурного капіталу в межах національної інноваційної екосистеми (рис. 1). Наведення даної моделі дозволяє узагальнити інституційні та фінансові зв'язки між основними суб'єктами інноваційної діяльності, виявити точки синергії та потенційні дисбаланси, а також обґрунтувати роль венчурного капіталу як ключового каталізатора трансферу знань, комерціалізації інновацій і структурної модернізації економіки України в умовах післявоєнного відновлення та європейської інтеграції.

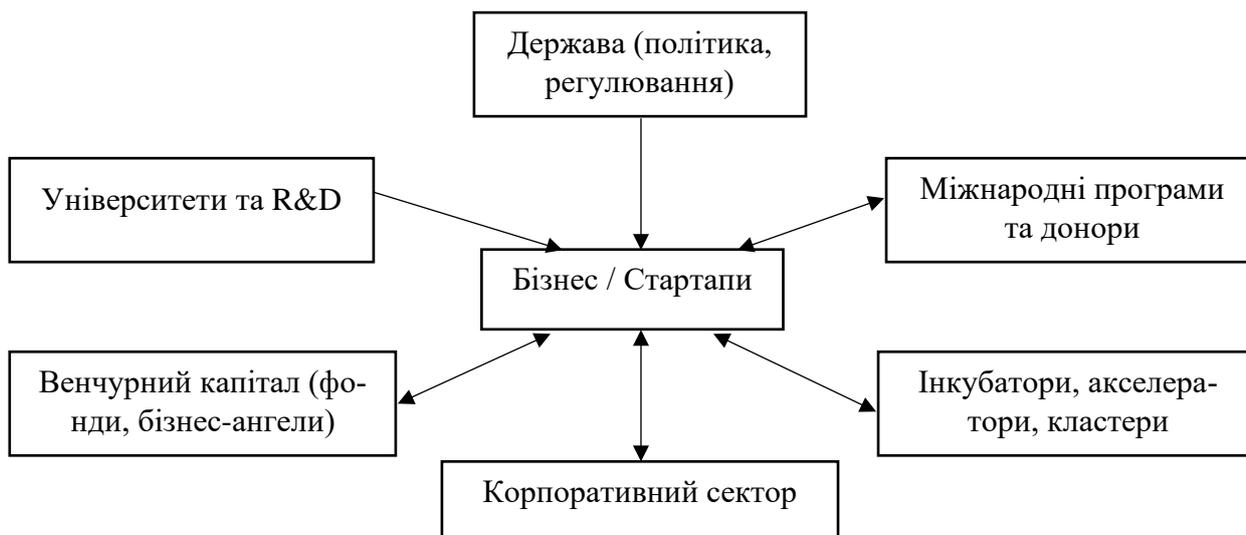

Рис 1. Модель взаємодії держави, бізнесу та венчурного капіталу в інноваційній екосистемі України
Джерело: розроблено автором

Запропонована розширена модель інноваційної екосистеми України відображає багаторівневу взаємодію між ключовими інституційними та ринковими суб'єктами. Центральну роль у моделі відіграють бізнес та стартапи як носії інноваційних ідей. Їх розвиток забезпечується взаємодією з державою, яка формує регуляторне середовище та інноваційну політику, науково-освітнім сектором, що генерує знання та технології, а також венчурним капіталом, який надає фінансові ресурси та управлінську експертизу.

Важливими елементами екосистеми є інкубатори, акселератори та кластери, що забезпечують комерціалізацію інновацій, корпоративний сектор як джерело масштабування, а також міжнародні програми і донори, які сприяють інтеграції українських стартапів у глобальний інноваційний простір.

В умовах структурної трансформації економіки України, спричиненої війною, цифровізацією та інтеграцією до європейського економічного простору, венчурний капітал набуває стратегічного значення як інструмент фінансування інновацій, технологічного оновлення та сталого розвитку. Подальший розвиток венчурного ринку потребує формування нових інституційних, фінансових та організаційних механізмів, серед яких ключовими є такі напрями.

1. Створення публічно-приватних венчурних

фондів (Public-Private Venture Funds). Публічно-приватні венчурні фонди (PPVF) є формою партнерства між державою та приватними інвесторами, у межах якої: держава виконує каталізуючу та ризик-розподільчу функцію; приватний сектор забезпечує експертизу, управлінську ефективність і ринкову дисципліну.

Потенційні моделі реалізації в Україні:

co-investment funds (державна входить у фонд на умовах міноритарної участі);

first-loss capital (державна бере на себе перші збитки, знижуючи ризики для приватних інвесторів);

matching funds, де кожна гривня приватних інвестицій доповнюється державною.

2. розвиток корпоративного венчурного інвестування (Corporate Venture Capital, CVC). Корпоративне венчурне інвестування передбачає інвестиції великих компаній у стартапи з метою: доступу до інновацій; технологічної диверсифікації; підвищення конкурентоспроможності.

Для України CVC є інструментом: модернізації традиційних галузей (енергетика, АПК, логістика, оборонна промисловість); інтеграції науки, стартапів і бізнесу.

2. Стимулювання impact investing (інвестицій із соціальним ефектом)

Impact investing поєднує фінансову дохідність із

вимірюваним соціальним або екологічним ефектом. Для України це надзвичайно актуально у зв'язку з: масштабними соціальними втратами; необхідністю відбудови громад; потребою у сталому розвитку регіонів.

Пріоритетні напрями impact investing: відновлення житлової інфраструктури; медичні та реабілітаційні технології; освіта та reskilling; зелена енергетика; соціальне підприємництво.

4. Використання цифрових платформ для краудвенчурингу. Краудвенчуринг - це форма колективного венчурного інвестування через цифрові платформи, що дозволяє: залучати малих інвесторів; демократизувати доступ до венчурного капіталу; активізувати внутрішній фінансовий ресурс.

5. Інтеграція венчурного фінансування у програми післявоєнного відновлення. На відміну від традиційних бюджетних програм, венчурне фінансування: орієнтоване на інновації; стимулює приватну ініціативу; забезпечує мультиплікативний економічний ефект. Пріоритетні напрями венчурного фінансування відбудови: smart infrastructure; оборонні технології; цифрові державні сервіси; логістика та мобільність; енергетична незалежність.

Перспективні напрями розвитку венчурного капіталу в Україні формують багаторівневу модель інноваційного фінансування, у якій держава, бізнес, громадянське суспільство та міжнародні партнери взаємодіють для досягнення стратегічних цілей розвитку. Реалізація зазначених напрямів дозволить перетворити венчурний капітал на ключовий інструмент післявоєнної модернізації та довгострокового економічного зростання України.

Висновки. Венчурний капітал є потужним катализатором інноваційного розвитку, здатним забезпечити структурну трансформацію економіки України у напрямі високотехнологічної, знаннево-орієнтованої та глобально конкурентоспроможної моделі. Дослідження підтверджує, що венчурне фінансування

виконує не лише інвестиційну функцію, а й роль інституційного механізму, який сприяє комерціалізації наукових розробок, пришвидшенню трансферу технологій та формуванню підприємницької культури інноваційного типу. Незважаючи на воєнні ризики, обмежений доступ до капіталу та недосконалість інституційного середовища, український венчурний ринок демонструє позитивну динаміку та здатність до адаптації в умовах невизначеності.

Венчурний капітал в Україні поступово набуває ознак системного драйвера інноваційного розвитку: він стимулює зростання технологічних стартапів, сприяє розвитку цифрових і «зелених» технологій, а також формує інфраструктурну основу для масштабування бізнесу та його інтеграції у глобальні ланцюги створення доданої вартості. Важливу роль у цьому процесі відіграють державні ініціативи та спеціальні правові режими, міжнародні програми підтримки інновацій і партнерство з іноземними венчурними фондами, що підвищує довіру інвесторів та знижує інвестиційні ризики.

Подальший розвиток венчурного капіталу в Україні потребує комплексних і скоординованих зусиль з боку держави, бізнесу та наукової спільноти, зокрема через удосконалення регуляторної політики, стимулювання приватних і інституційних інвесторів, розширення механізмів державно-приватного партнерства та підтримку університетських стартапів і наукових спін-оффів. Інтеграція у глобальні інноваційні та фінансові мережі, участь у міжнародних дослідницьких програмах і розвиток венчурної екосистеми сприятимуть підвищенню інноваційної спроможності національної економіки.

Реалізація запропонованих у статті підходів та інструментів розвитку венчурного капіталу створює передумови для сталого економічного зростання, підвищення технологічної незалежності та посилення позицій України на світовій інноваційній мапі в середньотривкій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Tirole, J. (2006). *The Theory of Corporate Finance*. Princeton University Press. URL: <https://assets.press.princeton.edu/tirole/front.pdf>
2. Gompers, P., & Lerner, J. (2004). *The Venture Capital Cycle*. URL: https://www.researchgate.net/publication/228320036_The_Venture_Capital_Cycle
3. Schumpeter, J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Harvard University Press. URL: <https://cruel.org/books/hy/shortschumpeter/SchumpeterTheoryofEconDev.pdf>
4. Directorate for Science, Technology and Innovation. (2020). OECD. URL: <https://www.oecd.org/sti/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-25186167>
5. Геєць В.М. (2015). *Інноваційна Україна – 2020 : національна доповідь*. Київ : НАН України. URL: https://www.researchgate.net/publication/285593330_Innovacijna_Ukraina_2020_nacionalna_dopovid_Innovative_Ukraine_2020_national_report
6. Федулова Л.І. (2006). *Інноваційна економіка : підручник*. К. : Либідь, 480 с. ISBN 966-06-0438-6.
7. Kolodiuk, A. (2022). *Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association. Annual Report*. URL: https://uvca.eu/userfiles/docs/uvca-mind_ua-dealbook_2022-23-q1-eng.pdf
8. *Ukrainian Startup Ecosystem Overview*. (2023). UNIT.City. URL: <https://unit.city/en/ecosystem/>
9. *Horizon Europe Programme Guide*. (2021). European Commission. URL: <https://horizon-europe.org.ua>

References:

1. Tirole, J. (2006). *The Theory of Corporate Finance*. Princeton University Press. Retrieved from: <https://assets.press.princeton.edu/tirole/front.pdf> [in English].

2. Gompers, P., & Lerner, J. (2004). The Venture Capital Cycle. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/228320036_The_Venture_Capital_Cycle [in English].
3. Schumpeter, J. (1934). The Theory of Economic Development. Harvard University Press. Retrieved from: <https://cruel.org/books/hy/shortschumpeter/SchumpeterTheoryofEconDev.pdf> [in English].
4. Directorate for Science, Technology and Innovation. (2020) OECD. Retrieved from: <https://www.oecd.org/sti/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-25186167> [in English].
5. Heiets, V.M. (2015). Innovatsiina Ukraina – 2020 [Innovative Ukraine – 2020] : National Report. Kyiv : NAS of Ukraine. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/285593330_Innovacijna_Ukraina_2020_nacionalna_dopovid_Innovative_Ukraine_2020_national_report [in Ukrainian].
6. Fedulova, L.I. (2006). Innovatsiina ekonomika [Innovative Economics] : textbook. Kyiv : Lybid, 480 p. ISBN 966-06-0438-6. [in Ukrainian].
7. Kolodiuk, A. (2022). Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association. Annual Report. Retrieved from: https://uvca.eu/userfiles/docs/uvca-mind_ua-dealbook_2022-23-q1-eng.pdf [in English].
8. Ukrainian Startup Ecosystem Overview. (2023). UNIT.City. Retrieved from: <https://unit.city/en/ecosystem/> [in English].
9. Horizon Europe Programme Guide. (2021). European Commission. Retrieved from: <https://horizon-europe.org.ua> [in English].

Дата надходження статті: 02.01.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 20.01.2026 р.